

razni javni lokali zaprti. — Na krsto carjevo se je položilo 350 vencev, mej temi jih je bilo več iz zlata in srebra. — Prekrasen je bil venec, katerega je dal položiti na carjevo krsto naš presvitli cesar. Trideset dvornih vrtnarskih pomočnikov, pod vodstvom dvornega vrtnarskega ravnatelja so ga delali neprenehoma dva dni. V venec so se vpletle najlepše cvetlice. — Poroka carja Nikolaja II. s svojo nevesto Alico hesensko, ki je pri pristopu v pravoslavno cerkev dobila ime Marija Feodorovna, vršila se je danes prav na tihem brez vsakih slavnostij.

Azija. — Položaj Kitajcev v vojski napram Japoncem se ni ničboljšal. Sicer se vest, da so Japinci vzeli veliko luko z arzenali Port Artur, ne potrjuje v celem obsegu, gotovo pa je, da isto oblegajo. Da ni nastopila zima, ki močno ovira Japonce, ki niso to-li vajeni mraza, bi bil gotovo že pal Port Artur najglavneje kitajsko vojno pomorsko mesto. V vsem se pa mora naglašati, da so Kitajci popolnoma poraženi že dosedaj. Japonci menda že sekajo proti središču Kitaja proti Peking, katerega zapušča že dvor kitajski in drugi bogataši. Tudi Kitajcem noče noben pomoči. Prosili so za posredovanje že Rusijo, Anglijo i. dr. a noben noče vtikati roke vmes. Z Japonci bi radi sklenili mir, ti pa ga drugače nočejo, nego pod posebnimi za nje vrlo ugodnimi pogoji, kar seveda Kitajcem ni všeč. Vendar je pa gotovo, da bodo Kitajci morali tako plesati, kakor bodo Japonci žvižgali. Na zmago jim še misliti ni več. Če Japonci morebiti ne bodo še prav kmalu prisililo Kitajcev do popolne obupnosti, vzrok bo le zima, ki prve nekoliko zadržuje pri nadaljnem prodiranju.

Obrtnija.

Kdo naj ima pravico jemati mero?

V.

Ako bomo krojači in čevljarji pri pričakovani obrtni reformi tepeni, t. j. če se pravica jemati mero, za vso bodočnost postavno prizna trgovcem z obrtnimi izdelki, smo mi brez dvojbe prve žrtve; drugi obrti pa pridejo za nami. Privrženci manšesterskih načel so pri obrtni enketi storili jako prekanjen korak, da so to vprašanje generalizovali.

Žal da so mnogi izvedenci obviseli na limanicah liberalnih „junakov“ in da se še to v večji meri ni zgodilo, je zahvaliti dr. Luegerja, ki je kot član odsekov rešil, kar se je še rešiti dalo.

Da se o tem prepričamo, ni niti treba natančneje pregledovati debelega stenografičnega zapisnika, kajti že v prvi seji (stran 19) najdemo vprašanje o jemanji mere že generalizovano, in to so storili še izvedenci z naše strani. Tam se trdi, da bi, če se prepove jemati mero, „kar tretjino vseh trgovcev moralo zapreti“.

Kot jako označljiv vzgled se je navajal: „Osnuje na pr. kak odvetnik svojo pisarno, da gre k trgovcu s papirjem in ondu kupi vse pisalne potrebščine, mej drugimi da trgovcu s papirjem format onih knjig, ki imajo posebne črte (razstriranje) in reče: „Bodite tako dobri in dajte te knjige narediti“. Ko bi trgovec ne imel pravice prevzeti te naročbe, ker je po določeni meri, moral bi dotični odvetnik najprej kupiti papir, potem iti k rastriranju, na to k knjigovezu itd.

Drugi izvedenec (na strani 19) je pa vedel popolnoma točno, da pri vprašanji o meri ne gre za to in je rekel: „Tu se gre za oblačilo telesa; imenujmo otroko po pravem imenu. Zagotovim vam, da celo v kaki dunajski predmestni prodajalnici VI. ali VII. okraja trgovski pomočnik zna lepši obleči kakega človeka, ne da bi vzel mero, kot v provinciji kak krojaški mojster, ki ima dokaz sposobnosti. Ta mož — ime mu je Zimmermann — zasluži najglobokejši poklon provincijalnih krojaških mojstrov, in njegova izpoved je vredna, da se nanjo z vso pozornostjo ozira parlament. Pisec teh vrstic bil je že večkrat na Dunaji, ali vendar toliko stvari ne pozna, da bi mogel ugovarjati tako odličnemu znanju dunajskih predmestnih pomočnikov. Trdi pa, da v provincijah ni tako nadarjenih krojačev, in da bi v provinciji nobenemu trgovcu ne bilo treba zapreti, ako se jim prepove jemati mero. Da še več. V našem deželnem glavnem mestu so vsi trgovci podpisali celo peticijo glede prepovedi jemanja mere, in se vsi — izimši nekaj konfekcionarjev — vjemajo z nami. Zahtevajo za svoj stan dokaz sposobnosti, kateri obrtnika izključuje od trgovine, ali so tudi toliko pravični, da nam prepuste izvrševanje obrta, kar gre nam. Če so razmere na Dunaji druge — prouzročene po duhovitih trgovskih pomočnikih — moremo vrejenje našega poslovnega bistva zahtevati od deželnih zastopov, in mislim, da noben poslanec iz kraljevin in dežel, ne bode glasoval za zakon, kateri bi v njegovi deželi ugonobil rokodelce v korist dunajskih trgovskih nadarjenih pomočnikov.

K sreči je pa tudi mesto Dunaj volilo poslance, ki se ne vjemajo z izvedencem Zimmermannom. Od poslednjih celo pričakujemo, da vprašanju o jemanji mere vza-mejo oni generalni značaj. Imenujmo otroka po pravem imenu. Pri tej stvari pač ne gre za trgovca s papirjem, ki bode tudi potem, ako se prepove jemati mero, pri knjigovezu dal narediti knjige v kakeršni koli velikosti bode hotel, gre pred vsem le za prepoved jemati mero za telesno obleko, ki se ima narediti po meri.

Prizadevanje po pravici, obleko prodajati ne le narajeno temveč tudi provincijalne krojače prisiliti, da bodo služili velikemu kapitalu, je pravi povod, da so varuhi mogočnih manšesterskih konfekcionarjev, z megle-nimi frazami jeli to stvar mešati s propadom trgovine, da bi ljudi preslepili, da ne bi vedeli, zakaj se gre in jim odjeli najmastnejše kose.

Obleka je poleg hrane in stanovanja najglavnejša potreba za človeštvo. Če se posreči velikemu kapitalu, da bode tako monopolizoval izdelavo obleke, kakor je druge tovarniške panoge, če se z uničenjem samostojnosti rokodelskih producentov naredi prostor za kartele tovarnarjev za obleke, tudi „oblačilni krožki“ ne bodo izostali. Mezdni sužnji se takim zvezam velicega kapitala ne bodo mogli ustavljati in človeštvo bode glede na obleko velikemu kapitalu prisiljeno donašati davek. Ta smoter se pa drugače doseči ne da, če se trgovcem kot slugam velicah producentov prizna pravico jemati naročila po meri,

ker sicer pri posebnih svojstvih oblačilnih strok se tako monopol potom same trgovine ne bode dal doseči.

Priznanje pravice trgovcem, jemati mero bode poslednja postaja na trnjevi poti rokodelstva. Noben dokaz zmožnosti, noben mojsterski izpit potem več ne reši tega obrta. Žrebelj za krsto oblačilnega obrta, ki se je z odločitvijo upravnega sodišča že skoval, mora parlament le še zabiti, in konec je samostojnosti bodoče generacije!

Le še k koncu! Pisec teh vrst nima dosti upanja, da bi se rokodelskemu stanu priznala pravica. Veliki kapital s tisočnimi nitmi obviija vse naše gospodarsko življenje, je sila, proti kateri skoro ni upati, da zmaga boj sedanjega pokolenja. Naše narodne zastopnike tlačijo politične skrbi, za izvedenje gospodarskih reform v prid slabših jim nedostaje poguma pa tudi srca.

Naj se politični položaj zaobrne kakor koli, naj sedanje zakonodajalce zamene tudi drugo — jedva tolažbe ostaje rokodelskemu stanu. Bolj pa mačehinsko se ž njim ne more ravnati, kakor se ravno v dobi socijalnih reform. Sapiienti sat!

Obrtnijske raznoterosti.

Udina imenuje se nov stroj za pranje in je jako preprosto narejen in jako po ceni. Poleg tega pa ima še to prednost, da perilo ne trpi, kakor pri družih starših strojih. Ta stroj je narejen na načelu zračnega stiskanja in izsesavanja. Stroj ima posebno posodo, v katero se dene voda z milom in pa perilo. Aparat se pritiska in vzdiguje. S pritiskom na perilo se zrak v lijaku in zračnih celicah iztisne. Ker se pa ne more drugače umakniti, gre z milno vodo skozi perilo in pri tem vzame vso umazanost seboj. Poskusi s tem strojem so se dobro obnesli. Velja pa le kake 4 gld.

Steklene cevi v stavbene namene. Zadnji čas izdelujejo nekatere šleške tovarne steklene cevi za kanalizacije in vodovode, ki bodo nadomestile sedanje železne, svinčene in beloprstene. Z zdravstvenega stališča se take cevi jako priporočajo.

Kit za peči. Kepa mastne gline se gnete z nekoliko mlekom in pivnim papirjem, dokler se pivni papir popolnoma sterc in razdeli mej ilovico. Potem se pridene nekoliko soli, železnega vitriola in mleka. Dobro je tudi, če se primeša nekoliko jajčnega beljaka in plove krede. Ta kit se mora takoj rabiti in je dober za sobne peči, ker ne odpade tako hitro, kakor kak drug kit.

Črtice o kmetijski kemiji.

P r s t.

(Dalje.)

Za rodovitnost zemlje je tako imenovana črna prst največje važnosti. Snovi, iz katerih obstoji črna prst še niso popolnoma preiskane, ker je njih preiskava precej težavna. Silno težko jih je že izločiti iz družih snovij, ker ne izhlapujejo, pa tudi ne kristalizuje, kar ste pa navadno glavna pripomočka za izločenje tvarin.

Po preiskavi se je dognalo, da so to neke kisline

in njih spojine, ki nastajajo pri trohljenji in gnitji rastlinskih tvarin. Če rastline gnijejo pri dostopu zraka, nastajajo navadno razne spojine (soli) teh kislin, ob enem pa uhaja ogljikova kislina. Če pa zrak nima dostopa, se pa narejajo le kisline in oglje. To se godi po močvirjih, kjer na ta način nastaja šota.

Črna prst je velicega pomena za rodovitnost zemlje. Ne le, da ima sama v sebi redilne snovij, temveč jako ugodno vpliva na druge snovi. Pospešuje raztopljivost in razkrojljivost nekaterih snovij, da jih potem korenine raznih rastlin morejo porabiti, ker bi jih sicer ne mogle. Zaradi tega črna prst povzdiguje rodovitnost kake zemlje, če tudi se ne more trditi, da bi pri ugodnih razmerah tudi drugačna zemlja ne mogla biti rodovitna.

Črnoprstene snovi rahljajo pregosto ilovnato prst in dajo zveznost peščenju. Zboljšujejo torej tla v fizičnem oziru. Zemlja, v kateri je primeren del črnoprstnih snovij, je dobra za pašnike, travnike, pa tudi za njive. Ker se v taki zemlji vedno razkrajajo snovi, je precej premenljiva. Najbolj stalna je, če je močno ilovnata. Ilovica ovira razkrajanje. Na tacih tleh posebno dobro vspevajo kuruza, rž in pa okopovalne rastline.

Če tudi je črna prst tako velicega pomena za rodovitnost vsake zemlje, vendar sama na sebi še ne zadošča za rodovitnost. Če je sama, se v suši premeni v prah ter jo odnaša veter, v moči je pa blato. Če je taka zemlja mokra, rad rastlinam škoduje mraz, in zatorej ni za pridelovanje ozimine. Tem manj je črnoprstena zemlja rodovitna, tem manj jej je primešano družih prstij. Če je taka zemlja še mokra, kakor je po močvirjih, ugaja večkrat le za kisle travnike in krmo, ki jo dobivamo s tacih travnikov, je dobra le bolj za konje.

Taka zemlja se zboljša, jako jo osušimo in pa navozimo raznih rudninskih snovij, apna, sipine, druge prsti in peska. Tako polagoma dobimo jako rodovitno zemljo, ki je dobra za travnike in njive.

Vsaka prst pa ima svojstva, da vsrkava nekatere snovi, katere so potem potrebne za rast rastlin in jih tako pridržuje v sebi in pa razkrajajo. Tako se je najprej spoznalo, da morska voda zgubi slan okus, ako se preceji skozi njivsko prst. Tudi gnojnica se sčisti, ako teče skozi prst. Večkrat prst snovij razkroji in obdrži le ona sestavino, ki imajo kako važnost za rast rastlin. Posebno prst vsrkuje in v sebi obdržava v hrano rastlinam kali, amonjak, fosforovo kislino in apno, torej spojine, ki so velike važnosti za rast rastlin. Če tudi sta kali in natron precej sorodna, vendar poslednjega prst tako ne pridržuje. Da nima prst te lastnosti, bi voda večkrat le prehitro redilne snovij odnesla v globoke zemeljske plasti, kjer bi ne mogle ničesa več koristiti rastlinam.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Poraba umetnega gnoja. Čilski soliter, žveplenokisli, amonjak, kajnit, karnalit, in druge gnojne soli naj se pred rabo dobro zmeljejo. Predno s takim gnojem potresaš, je dobro,